

nen k tlom, zavirano je hitro kroženje soka in rastlina je primorana roditi. Najbolj primerna toplota tem rastlinam je 15 stopinj. Neobhodno potreben je svež zrak. Gnojenje ni potrebno, pač pa pridno prilivanje. Vrste z majhnimi plodi so najboljše, slabe so pa vse vrste, ki delajo veliko zelišča, ker pregosto obrezovanje ni koristno.

Gartenflora.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 46. Imam 19 metrov dolg in 11 metrov širok slabo tlakan hlev, tako, da živina vedno stoji na mokrem, če tudi je dobro nastlano. Zatorej mislim tlak zvišati, zunaj hleva pa napraviti jamo, kjer se bode zbirala gnojnica. Okna so tudi samo 35 $\%$ visoka in 20 $\%$ široka. Ali jih je treba zvišati? Kakšna okna naj naredim in kako, ker mislim hlev obokati? Kako visoki naj bodo oboki, in ali naj jih naredim iz kamenja ali iz opeke? Koliko prostora potrebuje eno govedo in koliko en konj? (V. R. v C. na Goriškem.)

Odgovor: Ako hočete imeti suh hlev, glavni je pogoj, da so tla tako narejena, da se gnojnica lahko zbira in iz hleva iztaka. Splošno načelo je, da tla ne smejo prepuščati moče niti tam, kjer stoji živina, niti po hodniku, koder se donša krma in odpravlja gnoj. Takisto morajo biti trdni gnojnični kanali, gnojnična jama in gnojišča. Če se gnojnica izgublja v tla, lahko nastanejo zdravju škodljivi izhlapi iz puščajočih tal in vsled njih mnoge živinske bolezni. Za napravo tal v hlevu je najboljši beton, narejen iz zmesi razkosanega kamenja vseh vrst, prodnega in navadnega peska ter cementa. Ugodna zmes pri uporabi dobrega cementa je: eden del cementa, dva dela ostrega peska in dva dela razkosanega kamenja, največi kosi njegovi pa ne smejo biti bolj debeli nego pest. Enaka, a cenejša tvarina je tako zvani apneni beton, sestojec iz zmesi drobnega kamenja, peska, premogovega pepela in hidravličnega apna. Dalje se uporablja umetno kamenje, imenovano klinker, katero je bilo dejano v hidravlično apno, da so se mu tudi luknjice zalile, dalje dobro žgana opeka kot stoječ, bolje pa kot dvojni ležec tlak, ker so njegove poprave cenejše. Les kaže uporabljati samo jelkov, borov in macesnov, in sicer v hlodih 5—8 $\%$ debelih, ali za dvojna tla 3—4 centimetre debele deske. Les je uporabljati samo tam, kjer je primerno po ceni. Tla, koder stoji živina, vise nazaj 4—6 $\%$, da se gnojnica dobro odteka. Hlevna okna naj ne bodo prevelika, ves notranji prostor pa mora biti dobro svetel. Napravi naj se raje več malih oken, ker zrak tako enakomerneje prihaja. Najboljše je, če so okna okolo metra široka in 80—100 $\%$ visoka. Okna naj se napravljajo kolikor mogoče visoko od tal, a vsaj 2 $\frac{1}{2}$ metra, da je živina varna škodljivega zračnega prepriha.

Po velikosti živali se računi širokost staje in sicer:

za konje od . . . 180—200 centimetrov
„ vole od . . . 140—155 „

za krave od . . . 110—125 centimetrov
„ mlado živino od 90—100 „
dolgot staje (odštevši jasli)
za konje od . . . 300—310 „
„ vole od . . . 240—290 „
„ krave od . . . 230—250 „
„ mlado živino od 190—220 „
„ odstavljenote tele 140—180 □ metra.

Širokost jasli znaša 45—55 $\%$. Hlev mora biti tudi primerno visok, da je dosti prostora za zrak, kajti če je zelo nizek, pokvari se kmalu zrak, to pa škoduje zdravju živine in nje razvoju sploh. Visokost mora vsaj 380—430 metrov znašati. Iz česa treba oboke narediti, iz kamenja ali iz opeke, to je pa pred vsem zavisno od kraljevih razmer, kaj je cenejše. Ob enakih cenah nam je ljubši obok iz opeke, ker se lažje naredi in tudi ni tako težko.

Vprašanje 47. Imam dvelatnega junca, ki je do srede meseca decembra rad jedel in pil ter se dobro redil. Kmalu potem je pa junec pričel postajati žalosten malo je jedel, in vse je kazalo, da je bolan. Po preiskovanji sem našel, da se volu vsi zobje majejo. Sicer vol sedaj zobe menja, a le po dva, in naravno je, da se ta dva majeta, a čudno, ker se vsi po vrsti majejo. Kaj je narediti, da se zopet utrdijo zobje? (J. M. v D.)

Odgovor: Govedo nima v čeljustih dobro priraslih spodnjih zob, zato se vedno bolj ali manj majejo. To majanje nič ne de, provzroči pa bolezen, kadar to živino pri jedi nadleguje. Tako govedo slabo požvekuje, in zaradi tega lahko nastanejo bolezni v želodci in v črevih, ter živina medli. Zmehčano in bodeče dlesno (čeljustno meso) izpirajte s pelinovim ali žajbllovim čajem. Prav dobro je tudi izpiranje z vodo, v kateri so se kuhale hrastove skorje, ježice ali šiške. Tudi golunova voda je dobra. Dobro je nekaj časa dajati živini prav mehke krme, da se odpočije od prežvekovanja. Berite tudi v knjigi družbe sv. Mohora „Domači živino-zdravnik“ na straneh 195. in 196.

Vprašanje 48. Zvedel sem, da je kopriva prav dobra krma za govejo živino. Ker bi rad naredil poskušnjo, prosim razjasnila, kje dobiti koprivnega semena in koliko ga je sejati na $\frac{1}{4}$ orala? Ali je koprivo dajati svežo ali suho, samo ali pomešano? (J. M. v D. v.)

Odgovor: Kopriva je res prav dobra krma, in sicer pred vsem za konje in perutnino. Njene posebno dobre lastnosti so pa te, da je zelo zgodnja in da prebavo pospešuje, zato je zelo zdrava. Pridelovati je pa na njivi, ni vredno, ker hoče zelo dobre apnene zemlje in veliko gnoja. Najboljši gnoj koprivi so ostanki od starega zidovja. Kje semena dobiti, nam pa ni znano, in morda kedo izmed naših čitateljev ve.

Vprašanje 49. Imam sredi svojih senožeti soseda, čigar kokoši se pasejo po njih. Jaz trdim, da so kokoši na kvar senožetim, drugi pa trdijo, da ne, ker še celo gnojijo. Kaj je Vaše mnenje o tem? (J. H. v L.)

Odgovor: Kurecina je senožetim odločno škodljiva. Res nekoliko koristi, ko pobira plevelno seme in razen mrčes, a veliko več škoduje, ker pobira tudi seme žlahtnih rastlin ter kljuje mlade rastlinice tvarne in deteljne, ki jej gredo posebno v slast. Razen tega pa ponečedijo travo, in seno dobi od kurjakov tak duh, da ga živina še uživati noče.

Vprašanje 50. Posestniki treh vasi imamo skupen pašnik, ki meri 217 oral. Ta pašnik bi radi razdelili. Eni bi radi imeli skupno pašo, drugi pa ne. Ali zadnji morajo dovoliti? Kateri posestniki morajo prošnjo vložiti, kam in kako? (Fr. K. pri Sv. K.)

Odgovor: Ako ena tretjina posestnikov zahteva razdelitev pašnika, oblastvo dovoli. Prošnjo je vložiti do deželne komisije za agrarske operacije v Ljubljani. Prošnjo naj podpišejo vsi, ki žele razdelitve, a v prošnji naj bode navedeno, kedo bo zastopnik prosilcev. Skupna paša pa se na razdeljenem posestvu neha, in vsak sme narediti s svojim delom, kar hoče. Merilec, katerega pošlje komisija iz Ljubljane, je v službi pri njej, zato je stroške v Ljubljani poravnati. Koliko znašajo te sstoški, nam ni znano.

Vprašanje 51. Imam španjsko trto, ki je rodila le enkrat, ko je bila še mlada. Sedaj pa ne rodi vže več kot deset let nič. Bolna ni. Mislim, da je vzrok vsakoletno prehudo obrezovanje. Rodovitne vrtnje zemlje je kake 3 $\frac{d}{m}$, spodaj je pa apnen pesek. Kaj je vzrok nerodovitnosti? (B. Sch. v Kr.)

Odgovor: Ker je trta zdrava in močno raste, bode skoraj gotovo vzrok nepravilna rezatev. Trta rodi vedno le na dveletnem lesu, in z ozirom na to jo je tudi obrezovati. Rezatev je pa zavisna tudi od vrste; so na pr, nekatere trte, ki rodevajo samo na palicah (burgundec, portugalka, španjol itd.), a druge (avguštana) zopet ne, te rode zopet rade na napenjalcih. O rezatvi trte na špalirjih se lahko poučite v knjigi „Vrtnarstvo“, ki jo je dobiti pri kmetijski družbi v Ljubljani. Kar Vi imenujete napačno „španjsko trto“, gotovo je vrsta „španjol“, kajti španjskih trt je ravno tako mnogo, kakor naših ali francoskih, in imajo v obče take lastnosti, kakor naše, k večjemu da so proti mrazu bolj občutljive.

Podučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

215.

V sueški kanal. Mensaleško jezero. Hiksi, Port Said.

„Klobuk doli!“ dejal sem sam pri sebi, ko sem se na francoskem brodu bližal Port Saidu. Imel sem ugle dati orjaško delo našega stoletja, kanal sueški, uresničene

sanje poprejnih stoletij. Ljudski duh in ljudska pridnost sta raztrgala suhi pot mej Azijo in Afriko, spojila dve morji, skrajšala pot v Indijo za dve tretjini, in izčarala življenje v mrtvej pustinji.

Polagoma se vzdigajo portsajdske hiše, kakor da lezejo iz morja. A mi smo že mej orjaškima moloma, katera se vlečeta daleč, daleč ven v nepokojne morske valove. To umetelno nabrežje varuje kanal zasipanja, ker morski tok žene pesek tu zelo silno. Kmalu smo v krasnem pristanišču. Veliki in mali parniki kurijo in se kade okrog nas, krmila in vretena škripljejo po mnogih jadrenicah, do petdeset čolnov pleše okrog našega broda, in do dvakrat toliko tujih ljudij se je že nsbralo na palubi, da bi nas in našo prtljago spravili v mesto, ali na drug brod. In pred nami se svetijo krasne hiše mladega, a dosta velikega mesta.

Pred leti tu ni bilo nič. Orjaško mensaleško jezero je bilo oddaljeno samo z ozko progo gibkega peska od Sredozemnega morja. Kedar so valovi morski malo pobesneli, drvili so se v jezero in se podili daleč po njegovej slanej vodi. Jezero je zelo plitvo. Posejano je s premnogimi otočiči; eni so pokriti z bujnim rastlinjem, a eni so dobri za njive. Lovci radi prihajajo le sem na povodne ptiče, katerih je na milijone. Tu na pr. stoje na tesnem dolgovratni flamingi na nizkej greznej melini, in malo naprej klopočejo štokrlje v trstju. Široke vrste pelikanov se vozijo po zelenej vodi, nad njimi pa poletavajo krasne čaplje od enega konca do drugega. Kedaj pa kedaj se spusti v sinjo višavo orel, da si ogleda in izbere plen, ki ga ima vedno dovelj. On davi manjše ptiče, oni pa preže po ribah, katerih je toliko, da bi človek ne mogel verovati. Vele, da vsak dan požro ptiči najmanj do 50 000 funtov rib, in vender je ribji lov še tako izdaten. da prejme vlada vsakega leta več kot poldrugi milijon frankov najemščine. Pa tudi najemnik ima velik dobiček. Stotine čoinov so dan na dan na lovu, in tisočine ribičev imajo tu dosta dela. Da pa ne lovi vsak, komur bi se zljubilo, zato ima najemnik, navadno kak paša, malo brodovje in dosta policajev, kateri po dnevu in po noči hodijo na ogled po jezeru. Dolgo je jezero deset milj, široko pa tri.

Vzhodni kos jezera so osušili, in sedaj nastajajo mnogi strokovnjaki, da bi tudi ostali, do osemkrat večji prostor osušili. Vele, da v starodavnem času tu ni bilo vode, temveč lepa rodovita zemlja. Po otočičih stanujejo redki in zanikarni potomci onih starih Hiksov, kateri so bili Egipt v svojo oblast spravili. Zgodovina nam pripoveda, da so ti Hiksi, divji pastirje, prihrumeli s sosednega Kanaana in s severne Arabije, pa so ubijali in ropali po Egiptu noter do Memfide. Tu so ostali ter z velikimi davki čez 500 let tlačili egipetski narod. Domači kralji so pred njimi bežali v Tebo, kjer so vladali nad gorenjim Egiptom plačevaje Hiksom letni davek. Hiksi so se v Egiptu s samim živinarstvom ukvarjali ter so s svojimi čredami semtertje prehajali po zemljiščih Egipetcev. Naposled so jih mnogo naobraženejši Egipetci